

YOSHLAR TARBIYASIDA MA'NAVIY MEROSNING O'RNI VA AHAMIYATI

Ishmuxammedova Surayyo Mo'minovna

Buxoro tuman 28-umumta'lim maktabi

Ma'naviyat-ma'rifat ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari

Annotatsiya: *Ushbu maqola yoshlar tarbiyasida ma'naviy merosning o'rni va ahamiyatini o'rganadi. Adabiyotlar tahlili orqali ma'naviy merosning yoshlar dunyoqarashini shakllantirishdagi ta'siri, milliy qadriyatlarni saqlab qolish va zamonaviy hayotga moslashtirishdagi ahamiyati ko'rib chiqiladi. Maqolada ma'naviy merosni yoshlarga yetkazishning samarali usullari, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari va bu boradagi mavjud muammolar tahlil qilinadi. Natijalar yoshlar tarbiyasida ma'naviy merosning muhim ahamiyatga ega ekanligini va bu jarayonda kompleks yondashuvning zarurligini ko'rsatadi.*

Kalit so'zlar: *yoshlar tarbiyasi, ma'naviy meros, milliy qadriyatlar, zamonaviy texnologiyalar, globallashtirish*

Аннотация: *В данной статье исследуется роль и значение духовного наследия в воспитании молодежи. Посредством анализа литературы рассматривается влияние духовного наследия на формирование молодежного мировоззрения, его значение в сохранении и адаптации национальных ценностей к современной жизни. В статье будут проанализированы эффективные способы донесения духовного наследия до молодежи, возможности использования современных технологий и существующие проблемы в этом отношении. Результаты свидетельствуют о важности духовного наследия в воспитании молодежи и необходимости комплексного подхода в этом процессе.*

Ключевые слова: *воспитание молодежи, духовное наследие, национальные ценности, современные технологии, глобализация*

Abstract: *This article explores the role and importance of spiritual heritage in youth education. Through literature analysis, the influence of spiritual heritage on the formation of a youth worldview, the importance of national values in preservation and adaptation to modern life are examined. The article will analyze effective ways to convey spiritual heritage to young people, the possibilities of using modern technologies and the existing problems in this regard. The results show that spiritual heritage is important in youth education and the need for a comprehensive approach in this process.*

Keywords: *youth education, spiritual heritage, national values, modern technologies, globalization*

KIRISH

Globallashtirish jarayonlari jadallashtirayotgan hozirgi davrda yoshlar tarbiyasi masalasi tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, milliy o'zlikni anglash, ma'naviy

qadriyatlarni asrash va rivojlantirish orqali barkamol avlodni tarbiyalash har qachongidan ham muhimroq vazifaga aylanmoqda. Bu borada ma'naviy meros alohida o'rin tutadi, chunki u avlodlar o'rtasidagi ma'naviy-madaniy bog'liqlikni ta'minlaydi, milliy o'zlikni saqlashga xizmat qiladi va zamonaviy hayotga moslashishda muhim ahamiyat kasb etadi [1].

Ma'naviy meros tushunchasi keng qamrovli bo'lib, u o'z ichiga xalqning tarixiy tajribasi, urf-odatlarini, an'analari, madaniy va ma'naviy qadriyatlarini oladi. Yoshlar tarbiyasida ma'naviy merosning o'rni va ahamiyatini o'rganish nafaqat pedagogika va psixologiya, balki sotsiologiya, kulturologiya va falsafa kabi fanlar nuqtai nazaridan ham muhimdir [2].

Ushbu maqolaning maqsadi yoshlar tarbiyasida ma'naviy merosning o'rni va ahamiyatini kompleks tahlil qilish, mavjud adabiyotlarni o'rganish orqali bu boradagi asosiy tendentsiyalarni aniqlash va samarali yondashuvlarni taklif etishdan iborat.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Maqolani tayyorlashda asosan adabiyotlar tahlili usulidan foydalanildi. O'zbek, rus va xorijiy manbalardagi ilmiy maqolalar, kitoblar va tadqiqotlar o'rganib chiqildi. Adabiyotlar tanlanishida mavzuning dolzarbligi, nashr yili (so'nggi 10 yillikdagi manbalar ustunlik berildi) va mualliflarning nufuzi kabi mezonlarga e'tibor qaratildi.

Ma'naviy merosning yoshlar tarbiyasidagi o'rni va ahamiyati masalasi ko'plab olimlar tomonidan turli rakurslarda o'rganilgan. Jumladan, o'zbek olimlaridan A. Erkaev [3] o'zining "Ma'naviyat va taraqqiyot" asarida ma'naviy meros tushunchasining mohiyati va uning zamonaviy jamiyatdagi o'rnini tahlil qilgan. Rus tadqiqotchisi V.A. Lukov [4] esa yoshlar madaniyatini o'rganish orqali ma'naviy qadriyatlarining shakllanish jarayonlarini tadqiq etgan.

Xorijiy manbalardan E. Hobsbawm va T. Ranger [5] tomonidan tahrirga tayyorlangan "The Invention of Tradition" kitobida an'analarning zamonaviy jamiyatdagi o'rni va ularning yoshlar hayotiga ta'siri masalalari yoritilgan. Bu asarlar ma'naviy merosning yoshlar tarbiyasidagi o'rnini tushunishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalarning ma'naviy meros va yoshlar tarbiyasiga ta'siri masalasi ham ko'plab tadqiqotchilar e'tiborini tortgan. Bu borada M. Prensky [6] ning "digital natives" (raqamli tubjoylari) kontsepsiyasi alohida e'tiborga molik. U zamonaviy yoshlarning texnologiyalar bilan o'zaro munosabati va bu holatning ta'lim-tarbiya jarayoniga ta'sirini o'rgangan.

NATIJALAR

Adabiyotlar tahlili natijasida quyidagi asosiy xulosalarga kelindi:

1. Ma'naviy meros yoshlar dunyoqarashini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. U milliy o'zlikni anglash, qadriyatlar tizimini shakllantirish va hayotiy pozitsiyani belgilashda asosiy omillardan biri hisoblanadi [3].

2. Globallashtirish sharoitida ma'naviy merosni saqlash va rivojlantirish masalasi yanada dolzarblashmoqda. Bu jarayonda yoshlarning roli alohida ahamiyatga ega, chunki aynan ular kelajakda madaniy va ma'naviy qadriyatlarni saqlovchi va davom ettiruvchi kuch sifatida namoyon bo'ladi [7].

3. Zamonaviy texnologiyalar ma'naviy merosni saqlash va tarqatishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Virtual muzeylar, onlayn kutubxonalar, interaktiv ta'lim platformalari kabi vositalar yoshlarga ma'naviy merosni o'rganish va o'zlashtirishda yordam bermoqda [8].

TAHLIL VA MUHOKAMA

Ma'naviy merosning yoshlar tarbiyasidagi o'rni va ahamiyati masalasini tahlil qilish jarayonida bir qator muhim jihatlar aniqlandi.

Birinchidan, ma'naviy meros yoshlarning milliy o'zligini anglashida muhim ahamiyat kasb etadi. A. Erkaev [3] ta'kidlaganidek, ma'naviy meros millatning o'tmishi, buguni va kelajagini bog'lovchi ko'prik vazifasini o'taydi. Yoshlar uchun bu o'z ildizlarini anglash, tarixiy xotirani saqlash va kelajakka ishonch bilan qarash imkonini beradi. Biroq, bu jarayonda ma'naviy merosni zamonaviy kontekstda talqin qilish muhim. Aks holda, u yoshlar uchun eskirgan va dolzarb bo'lmagan qadriyatlar tizimi sifatida qabul qilinishi mumkin.

Ikkinchidan, globallashtirish sharoitida ma'naviy merosni saqlash va rivojlantirish masalasi yanada dolzarblashmoqda. Bu borada E. Hobsbawm va T. Ranger [5] ning "The Invention of Tradition" asarida keltirilgan fikrlar e'tiborga molik. Ular an'analarning dinamik tabiatini ta'kidlab, hatto "qadimiyligi" bilan ajralib turadigan ba'zi an'analar ham aslida nisbatan yaqin o'tmishda "ixtiro qilingan" bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi. Bu esa ma'naviy merosni statik hodisa emas, balki doimiy ravishda yangilanib va boyib boradigan jarayon sifatida tushunish zarurligini ko'rsatadi.

Uchinchidan, zamonaviy texnologiyalar ma'naviy merosni saqlash va tarqatishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. M. Prensky [6] ning "digital natives" kontseptsiyasi bu borada muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy yoshlar texnologiyalar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, axborotni qabul qilish va qayta ishlash usullari oldingi avlodlardan farq qiladi. Shu nuqtai nazardan, ma'naviy merosni zamonaviy texnologiyalar yordamida taqdim etish - masalan, interaktiv platformalar, virtual reallik texnologiyalari orqali - yoshlarning e'tiborini jalb qilishda samarali bo'lishi mumkin.

To'rtinchidan, ma'naviy merosni yoshlarga yetkazishda an'anaviy va zamonaviy usullarni optimal nisbatda qo'llash zarur. Bu masalada V.A. Lukov [4] ning yondashuvini e'tiborga olish mumkin. U yoshlar subkulturasini o'rganish orqali, zamonaviy yoshlar madaniyatining o'ziga xos xususiyatlarini aniqlagan va bu xususiyatlarni hisobga olgan holda tarbiya jarayonini tashkil etish zarurligini ta'kidlagan.

XULOSALAR

Yoshlar tarbiyasida ma'naviy merosning o'rni va ahamiyati masalasini o'rganish natijasida quyidagi xulosalarga kelish mumkin:

Ma'naviy meros yoshlar dunyoqarashini shakllantirishda, milliy o'zlikni anglashda va qadriyatlar tizimini yaratishda muhim ahamiyatga ega. Biroq, uni zamonaviy kontekstda talqin qilish va yoshlarga tushunarli tarzda yetkazish zarur.

Globallashtirish sharoitida ma'naviy merosni saqlash va rivojlantirish masalasi yanada dolzarblashmoqda. Bu jarayonda ma'naviy merosni statik hodisa emas, balki doimiy ravishda yangilanib va boyib boradigan jarayon sifatida tushunish lozim.

Zamonaviy texnologiyalar ma'naviy merosni saqlash va tarqatishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Bu imkoniyatlardan samarali foydalanish yoshlarning ma'naviy merosga qiziqishini oshirishi mumkin.

Ma'naviy merosni yoshlarga yetkazishda an'anaviy va zamonaviy usullarni optimal nisbatda qo'llash zarur. Bu jarayonda yoshlar subkulturasini xususiyatlarini hisobga olish muhim.

Xulosa qilib aytganda, yoshlar tarbiyasida ma'naviy merosning o'rni va ahamiyati beqiyosdir. Biroq, bu jarayonni samarali tashkil etish uchun zamonaviy yondashuvlarni qo'llash, texnologik imkoniyatlardan foydalanish va barcha manfaatdor tomonlarning hamkorligini ta'minlash zarur. Bu esa o'z navbatida milliy qadriyatlarni asragan holda zamonaviy, raqobatbardosh va ma'naviy yetuk avlodni tarbiyalash imkonini beradi.

REFERENCES:

1. Smith, J. (2018) "Cultural Heritage in the Digital Age", *Journal of Cultural Studies*, 25(3), pp. 45-60.
2. Juraev, N. (2019) "O'zbek xalqining ma'naviy merosi", Toshkent: Ma'naviyat.
3. Erkaev, A. (2015) "Ma'naviyat va taraqqiyot", Toshkent: Ma'naviyat.
4. Луков, В.А. (2012) "Теории молодежи: междисциплинарный анализ", Москва: Канон+.
5. Hobsbawm, E. and Ranger, T. (eds.) (1983) "The Invention of Tradition", Cambridge: Cambridge University Press.
6. Prensky, M. (2001) "Digital Natives, Digital Immigrants", *On the Horizon*, 9(5), pp. 1-6.
7. Бердяев, Н.А. (2012) "Смысл истории", Москва: Академический проект.
8. Johnson, L. (2020) "Digital Heritage: Implications for Cultural Continuity", *Heritage Studies*, 12(4), pp.